

Blomster

UTGITT AV BLOMSTERVENNERS KLUBB

vennen

Nr. 3-2008
ÅRGANG 31

Styre og redaksjon

FORMANN

Tommy Tønsberg
Prost Stabelsvei 265
2019 Skedsmokorset
Tlf. 952 56 300

SEKRETÆR

Signe Videm
Langårdsv. 6, 1404 Siggerud
Tlf. 64 85 73 70

KASSERER

Rita Amundsen
Nordlysvn. 4, 0484 Oslo
Tlf. 22 71 25 52

E-POST:

styret@blomstervenner.no

KONTONR. 7877 08 28529

Adresseforandring meldes til kasserer.

REDAKTØR FOR BLOMSTERVENNEN

Kenneth Ingebretsen
Prost Stabelsvei 265
2019 Skedsmokorset
Tlf. 916 16 593
E-POST: kenneth@devabotanica.com

REDAKSJONSMEDARBEIDERE:

Ståle Sørensen, Ebba Holmboe og
Tommy Tønsberg

Innhold

Styre og redaksjon	s. 2
Redaktøren	s. 3
Noen av mine favoritter.....	s. 4
Bokanmeldelse.....	s. 9
Erfaringer med gras i hagen.....	s. 10
Medlemssider.....	s. 16
Ny tulipan.....	s. 17
Planteportrettet	s. 20

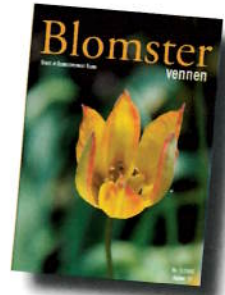

FOTO: EBBA HOLMBOE

Foto: *Tulipa orphanidea* 'Flava'

Blomstervenners Klubb

Oppfordring, utforming og utfordring

Jeg hadde en spennende opplevelse i sommer. Langs veien opp Trollstigen i Møre og Romsdal var fjellveggen dekt med Bergfrue (*Saxifraga cotyledon*). Vakkert! Dette er jo en av Norges peneste planter og fikk pulsen min opp flere hakk! Bare synd man ikke kan stoppe midt i trafikken og ta bilder...

Jeg har herved en oppfordring til alle medlemmer av Blomstervenners

Klubb, skriv om hagene deres! Ingen hage eller naturopplevelse er for liten til å brukes i medlemsbladet vårt, Blomstervenneren. De fleste hagemennesker er, helt uten grunn altfor sjenerte til å vise frem eller skrive om hagene sine og det syntes jeg er synd. Det finnes mange flott hager der ute med mange spennende planter! Kanskje det er en plantefamilie du er spesielt interessert i?

Bry dere ikke om utformingen, den tar vi oss av, men skriv gjerne

ned noen ord om hagen, deler av den eller favorittplantene deres. Gjørne med bilder. Vi tar i mot både brev og e-post, dias og digitale bilder.

Da setter jeg meg tilbake og koser meg med de gode høstdagene som gjenstår, og venter på post fra dere. Gleder meg!

Tar dere utfordringen?

Kenneth Ingebretsen

Noen av mine favoritter blant løker og knoller

TEKST OG FOTO: EBBA HOLMBOE

Dette må vel kunne kalles et privilegium, å sitte på sin terrasse en sommerdag og tenke på og skrive om noen av de mange løker og knoller som står mitt hjerte nær. Det er nesten litt uvirkelig, men samtidig litt spennende å tenke på løker på denne tiden! Mitt håp er at denne lille artikkelen skal få flere til å få lyst til å skaffe seg spennende løker og knoller i sine hager.

Med min, som tidligere beskrevet, begrensede plass og mitt valg av woodland/surbunnshage er det de små løkvekstene som frister meg, her er ikke adgang for store flotte Darwin-tulipaner og andre i den størrelsen. Surbunnsjorden gjør en del løkvekster ganske så kortlivede, men jeg har valgt å glede meg over dem så lenge jeg har dem, kjøpe de samme om igjen og ha gjensynets glede, eller kjøpe nye og ukjente løkvekster.

Generelt er jeg med tiden blitt mer og mer opptatt av arter innen planteverdenen, det er noe så ekte, naturlig og yndefullt over mange av dem, i tillegg til at jeg liker å tenke: denne planten står et eller annet sted i verden og blomstrer i sitt naturlige miljø! Men for all del, jeg har og kommer alltid til å ha, mange hybrider

av dem også.

Ut fra mine bilder har jeg valgt et knippe løk- og knollvekster som jeg her vil presentere:

Tulipa humilis 'Piccolo' er en virkelig fargeklatt med svart bunn med et gult bånd inne i kronbladene som går over i det oransje, og blomsten er veldig fin i fasongen. Her blomstret den i år midt i mai. *Tulipa humilis* kommer fra Midtøstens fjellområder hvor den vokser i fjellskråninger opp til 3 600 meter over havet.

Tulipa hissarica er en av de aller tidligste tulipanene, bildet er tatt 17. april i år. En fantastisk intens gul-farge, nesten over i det svovelgule. En sjarmerende ting er de bølgende kantene på bladene. Stammer fra sandsteinsområder i Sentral-Asia.

Tulipa orphanidea 'Flava' er en gul form av denne arten, som er en elegant og slank tulipan med gulgrønn ytterside med litt rødlige kanter og mer sitrongul på innsiden av kronbladene. Arten ble opprinnelig oppdaget på Peloponnes i Hellas og vokser naturlig i steinete områder opp i 1 700 meters høyde.

Øverst t. v. *Tulipa humilis* 'Piccolo'
Øverst t. h. *Tulipa orphanidea* 'Flava'
Nederst t. v. *Tulipa hissarica*
Nederst t. h. *Crocus vernus* 'Uklin Strain'

Cyclamen hederifolium

Crocus vernus 'Uklin Strain' er nydelig lyseblå, mot det lilla. Arten vokser i Sør-Europa fra Alpene over mot Ukraina. Dennen hybriden brer seg lett, og den blomstrer også i ganske mye skygge.

Crocus sieberi 'Hubert Edelsten', ennå en hybrid, men her falt jeg i en løkkatalog for den mørklilla fargen sammen med den spesielle hvite tegningen på utsiden av kronbladene. Arten kommer fra Kreta, men hybriden er en krysning med underarten *Crocus atticus* fra det greske fastlandet, og 'Hubert Edelsten' har det beste fra begge foreldrene.

Cyclamen hederifolium er en høst-

blomstrende *Cyclamen*, som gleder meg med sine fine rosa blomster. Når du ser nøye på dem, har de fantastiske tegninger og fargevariasjoner, og på våren er bladene svært dekorative med sine fine tegninger. Jeg synes ikke at *Cyclamen* er så vanskelig som man ofte hører, jeg har også *Cyclamen coum* som trives godt og gleder meg med sin blomstring på våren.

Fritillaria affinis kjøpte jeg i 2007 i knopp, og den har overvintret fint og sto med to fine blomstrestengler i år. Det er en amerikansk fritillaria som kan trives både i steinbedet og

Øverst t.v. *Fritillaria acmopetala*
 Øverst t.h. *Crocus* 'Hubert Edelsten'
 Nederst *Fritillaria affinis*

i en lys woodlandhage. Høyden på planten avhenger av hvilke vekstforhold den har. Jeg har min stående i et høyt, veldrenert bed blant magnoliaer, azaleaer og rhododendroner.

Fritillaria acmopetala er ennå en av mine mange fritillariaer. Det er en svært spennende planteslekt som jeg har mange arter av, men jeg må blankt erkjenne at de ikke lever lenge hos meg. Denne arten kommer fra det indre Middelhavet. Trives i alminnelig hagejord.

Narcissus 'Segovia' er en 12–15 cm høy, liten narsiss. Blomstene er hvite med en sitrongul trompet som bare

er en liten "blondekant". Den er så liten og nett at den passer veldig fint inne i min lille hage og er bare bedårende.

Erythronium sibiricum 'Olja' er en rent rosa form av *Erythronium sibiricum* uten den minste antydning til lilla. En utrolig nydelig plante som ser ut til å trives godt, den er noe mindre enn arten.

Dette er noen av mine mange favoritter, så nå er det bare å kaste seg over kataloger og glede seg til neste plantesesong når nyhetene forhåpentligvis dukker opp. Lykke til!

Under t.v. *Narcissus* 'Segovia' Under t.h. *Erythronium sibiricum* 'Olja'

Bokanmeldelse

Garden Plants of Japan

Ran Levy-Yamamori og Gerard Taafe

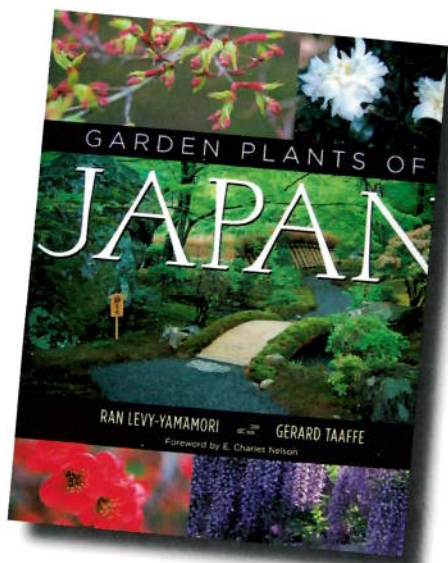
Forord av E. Charles Nelson

Timber Press 2004

Sider: 440

Dette er en spennende bok som gir en oversikt over alle de japanske trær, busker, klatreplanter og urteaktige planter som gjennom årene er blitt en så viktig del av også norsk hagekultur. Plantene er satt inn i sin kulturelle sammenheng, for i Japan er hagekulturen en viktig del av også andre kulturelle yringer, fra kabuki-teater til kunstmaling og religion. Bokens innledning (Introduction) en fantastisk kilde til kunnskap om japanske forhold i forbindelse med hagekultur og ikke minst hagekunst. Der finner du dessuten kart over Japan med inndeling i regioner så det blir enklere å se hvor i dette langstrakte landet en plante kommer fra. Innledningen avsluttes med en klimatabell som bør være svært nyttig.

Selve planteoversikten er inndelt i trær, klatreplanter, bambus, gress og urteaktige planter, og innenfor hver gruppe er plantene organisert alfabetisk etter latinsk navn. Hver gruppe innledes med en oversikt over gruppen, med en angivelse av hvordan

plantene i gruppen tradisjonelt har vært benyttet, og hvordan de benyttes i dagens Japan. Beskrivelsene av de enkelte plantene virker oversiktlig og grei, med angivelse av størrelse, blomstring, dyrkingsmåte, jordsmonn, hardførhet og andre praktiske forhold. For en del planter er det også interessante og til dels spennende beskrivelser av plantens kulturelle historie.

Dette er en typisk oppslagsbok. Den har et fristende billedmateriale som sammen med de grundige beskrivelsene av plantene bør kunne være til inspirasjon for og gi ideer til alle som har lyst til å prøve seg med litt andre ting i hagen enn de aller vanligste. Men den har også med planter som er gamle kjenninger for de fleste av oss, planter som vi mener å vite noe om, men som kanskje har en spennende historie å fortelle også til oss.

EBBA OG JENS HOLMBOE

Erfaringer med gras i hagen

TEKST OG FOTO: STÅLE SØRENSEN

Grasfamilien er uten tvil verdens viktigste og nyttigste plantefamilie. I hagen brukes gras også mye, men først og fremst som plen, og altfor sjelden som prydplanter. Det er synd, for gras og grasslektninger er elegante og grasiøse vekster som gjerne kan brukes mye mer. Jeg har lenge hatt stor sans for å bruke gras i hagen og vil gjerne fortelle litt om mine erfaringer.

Hybridrørkvein (*Calamagrostis x acutiflora* 'Karl Foerster')

Denne hybriden mellom snerprørkvein Bergørkvein (*C. epigejos*) og snerprørkvein (*C. arundinacea*) er trolig det aller vanligste prydgraset i norske hager, og med god grunn. *Calamagrostis* 'Karl Foerster' danner tuer med blanke, friskt grønne blader som kan nå opp mot halvannen meter. Veksten er ganske stramt opprett. Dette graset trosser vind og snø og holder seg oppreist langt utover vinteren. En plassering så man kan beundre den gjennom vinduet kan dermed gi fine hageglimt fra en varm stue, og særlig i vind og ruskevær. Mange gras har den ulempen at de kan se litt tørre og stusslige ut på våren, da det tar en god stund utover

våren før de setter i gang veksten. Rørkvein har den fordel at den settter raskt i gang på våren. Begge de to foreldreartene vokser i norsk natur. Snerprørkvein er tueformet og like elegant, om enn litt mer løs i veksten, og er i seg selv vakker nok til å ta inn i hagen (med tillatelse fra grunneier). Et problem er imidlertid at man nesten alltid vil få rotbiter fra uønskede gjester, som kveke, bringebær og ulike sneller, med på lasset. Man må dessuten være forberedt på at snerprørkvein vil frøsa seg en del. Hybridrørkvein er til gjengjeld overveiende steril, og vil nesten ikke frøsa seg. Hybridrørkvein er robust, men blir finest i jord som ikke er altfor tørr og mager, og med gode lysforhold. Godt egnet som enkeltplanter mellom andre, men blir kanskje aller finest når flere plantes sammen.

Sølvbunke (*Deschampsia cespitosa* ssp. *cespitosa*)

Få gras er mer mislikt av bonden. Beitedyra skyr de kvasse bladene, og de harde, tette tuene gir motstand mot både ljå og slåmaskin. I hagen har dette graset heldigvis mer å fare med.

Øverst t.h. *Calamagrostis* 'Karl Foerster'

Øverst t.v. og nederst:

Deschampsia 'Goldschleier'

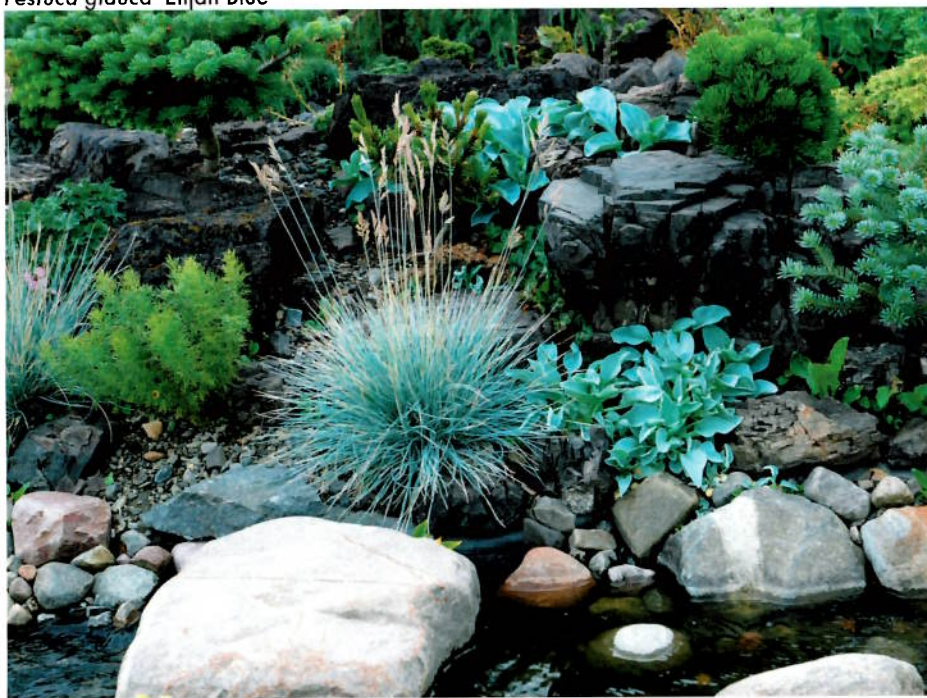
De tette, mørkegrønne tuene dekkes av strå med åpne, lette aks. Høyden er fra 50 til 80 cm. Aksene er hos arten gråbrune, men mange av de kultivarene som er i handel, har gulgrønne aks som gjør seg mye mer bemerket i hagen. Jeg har en kultivar som heter 'Goldschleier', men det finnes mange lignende kultivarer. Også sølvbunke trives best under gode lysforhold, og på jord som ikke er for tørr.

Blåsvingel (*Festuca glauca*)

Det finnes en mengde ulike arter av svingel, hvorav noen er viktige forplanter i jordbruket, samt en viktig bestanddel i plenblandinger. *Festuca*

Festuca glauca 'Elijah Blue'

glauca stammer fra Frankrike, og er den desidert vanligste svingel-arten i bruk som prydplante. Det er relativt små, tette tuer som kan bli opp mot 25 cm høye og vide. Det finnes svært mange kultivarer på markedet, som alle i større eller mindre grad er blå til grågrønne. En jeg har gode erfaringer med kalles 'Elijah Blue'. Blåsvingel passer fint i en fjellhage sammen med andre små planter, men kan også brukes i mer tradisjonelle bed. Blåsvingel er tørkesterk, hvis den passes litt i etableringsfasen. Den enkelte planten blir ofte ikke så gammel, men en tørr plassering hjelper litt også i den sammenheng. Det vil ofte dukke opp frø-

planter rundt mora. Disse vil variere i farge, men de beste kan ha like god farge som den opprinnelige planten.

Hakonegras (*Hakonechloa macra*)

Dette er et vakkert, lite gras som vokser naturlig i fuktige skogskråninger i Japan. Danner løse tuer som sjelden blir mer enn 30-50 cm. Hakonegras kan trives med mer skygge enn de fleste andre gras. Den vanligste kultivaren er en gulstripete variant som kalles 'Aureola'. Hakonegras er etter mitt syn et svært vakkert gras, og jeg har prøvd å plante den ved flere anledninger. Resultatene så langt er dessverre ikke noe å skryte av. Mine planter er noen glisne og sørgmodige eksemplarer som slett ikke viser arten fra sin beste side. Jeg har imidlertid sett at andre med noenlunde samme klima lykkes godt med hakonegras, så det kan hende det er gartneren som må ta skylda.

Kinasilkegras (*Mischanthus sinensis*)

I manges øyne er dette det fineste og mest anvendelige pryddraset vi har. *Mischanthus* er høyreste, store, tueformede gras med fine sølvgrå aks. Noen kultivarer er variegert i ulik grad, med hvite eller kremgule langsående striper. Ja, det finnes til og med noen fine kultivarer med tverrgående striper. Svært fine gras altså, og lett tilgjengelig i de fleste hagesentre.

Så da skulle vel hagen være fylt opp av ulike *Mischanthus*-typer da? Nå, nei. Så lett er det nemlig ikke. Jeg har egenhendig tatt livet av seks-syv ulike kultivarer, selv om jeg har pleiet dem etter beste evne, med god jord og mye sol som angitt i litteraturen. De kommer sent i gang om våren, og sender så opp et par, tre spinkle strå, før de etter et par år sier takk for seg. Jeg ser av og til *Mischanthus* i andre hager med noenlunde samme vekstvilkår, så jeg vet at det ikke er umulig. Det er så en er fristet til å ty til grov språkbruk, der en står og drar opp enda en tørr tue. Jeg har fundert litt over hva som mangler, og så langt har jeg kommet til at det kan være våre relativt kjølige sommere som er problemet. Neste forsøk blir å prøve å plassere *Mischanthus* enda lunere og varmere, for å se om det hjelper.

Blåtopp (*Molinia caerulea* ssp. *arundinacea*)

Skal man være litt streng på botanikken, så tror jeg vår ville blåtopp egentlig tilhører en annen underart, ssp. *caerulea*, men vårt norske navn bør kunne dekke begge underarter. Blåtopp vokser ganske sakte, men danner etter noen år en kraftig, tett tue. Aksene er granne og spinkle, slik at planten virker lett og elegant selv om den blir høy. Stråskytingen skjer rundt midtsommer, og er der-

med en del senere enn for eksempel rørkvein og sølvbunke. Når de først kommer i gang, går det imidlertid raskt. Kultivaren 'Skyracer' stopper ikke før den er et par meter høy, men de fleste andre kan man regne blir rundt halvannen meter, litt avhengig av vokseforholdene. Det finnes forresten en kultivar av *Molinia* som heter 'Karl Foerster' også, så her er sjansen for forveksling med rørkvein til stede. Blåtopp finnes i naturen ofte på fuktig eller direkte myrlendt jord, og det kan være en god indikasjon på hvike forhold den trives under i hagen også.

Spartinia pectinata 'Aureomarginata'

Spartinia pectinata 'Aureomarginata' Dette graset har så vidt jeg vet ikke noe norsk navn, og er heller ikke så vanlig verken i handel eller i hagene. Det er imidlertid et elegant, høyreist gras. Prydverdien består i de høyreste grasiøse bladene, da *Spartinia* setter få eller ingen strå i min hage. I litteraturen står det oppgitt at stråene kan bli over to meter høye, men hos meg nøyer den seg med halvparten av dette. Det er den variegerte formen 'Aureomarginata' som er tilgjengelig i hagesammenheng. *Spartinia* vokser godt i vanlig god hagejord, men kan også tåle vesentlig fuktigere forhold. Den kan over tid bre seg en del utover, og bør derfor plasseres med omtanke.

De artene som presenteres her, er bare en bitte liten smakebit av hva som finnes av flotte og dyrkingsverdige gras som kan trives hos oss. Hos meg står det flere andre som er enten nyinnkjøpte eller frøplanter som fortsatt står i oppvekstbenken, og som jeg derfor har for liten erfaring med enda. Disse får jeg heller fortelle om ved en senere anledning.

Molinia 'Skyracer'

Høstfølelse

Det er mye vakkert som kan pryde hagen om høsten. Høstblomstrende stauder, løkvekster, og busker og trær med vakre høstfarger, bær og frukter. Med riktig plantevalg kan man ha en spektakulær hage også på denne årstiden. Men man er nødt for å plante for høsthagen for å få et vellykket resultat. Det hjelper ikke å plante for en sommerhage og siden håpe på det beste. Jeg har allerede sett meg ut saker som jeg skal plante til neste år.

Lørdagsseminaret i august er avviklet, og var veldig vellykket. De påmeldte fikk blant annet et innblikk i alt det fantastiske Peter Korn dyrker i hagen sin. Og hans motto: "Samme jordblanding til alle planter i hagen" og "pH bryr jeg meg ikke noe om" var noe som gikk hjem hos flere.

Knut Førstund holdt et spennende foredrag om å fotografere planter og jeg er sikker på at mange lærte mye og fikk en rekke tips og ideer. Det tydet i hvert fall alle spørsmålene under foredraget på.

På grunn av augustseminaret holdt vi ikke noe møte i september, men fra oktober er vi tilbake igjen med medlemsmøter som vanlig. Håper vi sees på møtene.

Vår sommertur til Gøteborg er også avviklet og vi har fått mange tilbakemeldinger på at turen var veldig bra. Planleggingen av neste år tur er allerede, så vidt begynt.

TOMMY TØNSBERG

Innkalling til årsmøte i Blomstervenners Klubb

24. november er det årsmøte i Blomstervenners Klubb. Saker som ønskes tatt opp må meldes styret senest 14 dager i forveien.

Møteprogram, årsberetning og regnskap kommer i neste nummer av Blomstervennen.

Blomstervenners frøklubb

Ønsker du å delta, med eller uten frø, må svarslippen under (eller en kopi) sendes snarest mulig og før 1. november til:

TOMMY TØNSBERG, PROST STABELS-
VEI 265, 2019 SKEDSMOKORSET
sammen med eventuelle frø. Frølisten
sendes ut så snart den er ferdig.

Kryss av hvis du vil motta listen som
e-post. Kryss også av dersom du ikke
kan åpne excel-filer.

Samtidig sender du inn kr 50,- til

Blomstervenners Klubbs konto:
7877 08 28529.

Dette skal dekke porto og pakking.
Frødonorer får velge 25 pakker frø,
og de stiller først i køen når frøene
fordeles. De som ikke har sent inn
frø, får velge 20 pakker.

I år ønsker vi at så mange som mulig
av frødonorene kan hjelpe med å
pakke sine egne frø, kryss av i skje-
maet under hvis du kan pakke dine
egen frø.

Vennligst send meg Blomstervenners Frøliste

Jeg har betalt inn kr 50,- på Blomstervenners Klubbs konto.

☐ Jeg har levert frø	☐ Jeg ønsker å motta lista på epost
☐ Jeg har ikke leveret frø	☐ Jeg kan ikke motta excel-filer
☐ Jeg kan pakke mine egne frø	

Navn:.....

Adresse:.....

Evnt. e-postadresse:.....

Møter

Blant roser, klematis og stauder i Helens romantiske hage

mandag 27. oktober kl. 19.30, Vestre Aker menighetshus

I hagen sin på Toten har Helen Fredholm skapt en særdeles romantisk hage med mange forskjellige planter. Hagen har vært portrettert i flere blader og for noen år siden kom Helens egen bok ”Hagevandring i en frodig norsk hage” ut. Helen er en kjent foredragsholder og holder også kurs om hagedesign.

Møtene fremover

OBS! Ikke noe møte i september på grunn av lørdagsmøte i august.

24. november – medlemsmøte (Saxifraga v/ Beryl Bland) og årsmøte

8. desember – medlemsmøte

MØTESTED:

Møtene holdes i Vestre Aker menighetshus, Ullevålsveien 117 B, hvis ikke annet er nevnt. Møtene starter normalt kl. 19.30 og biblioteket er åpent fra 18.30.

"Ny Tulipan"

TEKST OG FOTO: ELIN CONRADI

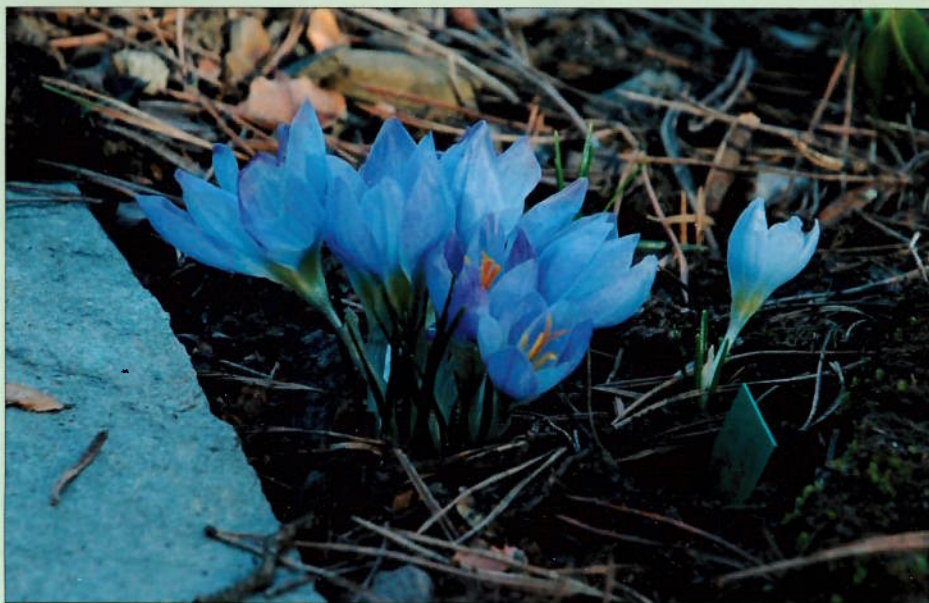
Beretningen om det "nye" urtidstret har vel nådd de fleste, det er jo sensasjonelt å finne utdødde planter i levende live. Oftere skjer det at botanikere i sine undersøkelser finner, bestemmer og publiserer nye arter. Tyrkia er et eldorado for løkbotanikere, og i 2000 publiserte den svenske botanikeren Karin Persson en ny tulipanart. *Tulipa cinnabarina* syn. *Tulipa karamanica*. Synonymnavnet vitner om at den var publisert tidli-

gere, men de botaniske spillereglene er slik at Karin Perssons publisering ble gjeldene. *Tulipa cinnabarina* har trekk fra andre tyrkiske arter som *Tulipa bithynica* og *Tulipa humulis*. Men skiller seg klart fra dem ved sin skinnende orangerøde farge med en gul bunn. Den er stor av ornamental verdi, skriver Karin Persson, men er enda ikke tatt inn i kultur. Den ble presentert i løkhagen i botanisk hage i Göteborg i 2006.

Planteportrettet

Crocus abantensis

Crocus abantensis (*reticulata*-gruppa) er relativt ny i kultur. Den ble første gang introdusert i 1973 og kommer fra Nordvest-Tyrkia. Den blomstrer ganske tidlig her på Hamar, og er en helt uimotståelig lys blå skjønnhet.

Den har overlevd to vintre helt greit her. Første året satte den også frø.

Jeg har mine løker fra Ruksans i Latvia.

TEKST: KÅRE IDSØ
FOTO: STÅLE SØRENSEN